

Az MVM a „liberalizált” villamosenergia-piacon

A közelmúltban nyilvánosságra került – a kormány számára a Magyar Energia Hivatal (MEH), a Gazdasági Versenyhivatal (GVH), a Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK), valamint a Magyar nemzeti Bank (MNB) által készített – piacelemzésekben (továbbiakban ELEMZÉSEK) a kormány azt a következtetést vonta le, hogy a villamosenergia-piacon meghatározó (monopol) szerepet betöltő Magyar Villamos Művek (MVM) felelős a piacnyitás után kialakult áremelkedésekért.

Amennyiben az ELEMZÉSEK helytállóak lennének, a következtetés érthető és jogos lenne. A gond csak az, hogy az ELEMZÉSEK minden olyan állítása megalapozatlan és téves, amelyekre az MVM felelősségét alátámasztó következtetések épülnek.

A következőkben tézisszerűen foglaljuk össze mindazt, amit az elmúlt 1-2 év alatt kimunkált (az illetékesek számára készített és jórészt nyilvánosságra is hozott) tanulmányaink, vizsgálataink e kérdéskörben egyértelművé tesznek. A jelenlegi helyzet részletesebb elemzését a villamosenergia-piac, az MVM dominanciája és ennek hatása című anyag foglalja össze.

Tények

- A tulajdonosi (Magyar Állami) elvárásoknak megfelelően az MVM 2008. évi tervezett és várható nyeresége ~50 Mrd Ft, ami az ezt létrehozó eszközvagyon ~10%-a (a 2007. évi adózott eredmény ~36,2 Mrd Ft, saját tőkére vetítve ~8,4%). Ez egyrészt jóval alatta van a vertikum többi szereplője átlagának, másrészt ez az a minimum, amit a tulajdonos a tőzsdeképesség előkészítéséhez elvárt.
- A teljes villamosenergia-szektor árbevétele 2008-ban mintegy 1050-1100 Mrd Ft-ra várható, amire az MVM 0% nyereség esetén is csak ~5% árcsökkentő hatást képes gyakorolni. Ennek inflációs hatása elhanyagolható lenne, de hiányozna az állami bevételekből.
- A HTM-ek (Hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodások) döntően jók, tehát ármérséklő hatásúak. Ezek 2007. évi egyoldalú felmondása egyértelmű és jelentős árnövelő hatással járt volna. Mint ismeretes a kormány ezért nem választotta ezt az utat.
- Az MVM mindig és minden tekintetben betartotta a törvényt (beleértve a versenyszabályokat is) és a tulajdonosi (állami) elvárásokat. A piacnyitás során, és azóta is, az elfogadott és a piacnyitást szolgáló törvény (VET) betűje és szelleme szerint járt és jár el. Ennek ellenkezőjét soha senki nem bizonyította, és nem is állította. Az MVM nem tehet arról, ha az ELEMZÉSEK, vagy az elemzők nem értenek egyet a törvénnyel vagy a tulajdonosi akarattal.
- Az MVM-nek a sok részből álló (termelői, nagykereskedelmi, végfelhasználói – ezen belül egyetemes szolgáltatói és szabadpiaci – stb.) villamosenergia-piacnak csak egy részére, az egyetemes szolgáltatói piacra van domináns befolyásolási, tehát ármeghatározói „ereje” (lehetősége). (A versenypiacon betöltött szereppel a következő pont foglalkozik.) Az egyetemes szolgáltatói piacon – amely a hazai fogyasztás közel 40%-át, a teljes háztartási fogyasztást tartalmazza – az MVM (a MEH-el egyetértve) 10% alatti végfelhasználói árnövekedést lehetővé tevő nagykereskedelmi áron szerződött, ami kereken 0% nyereségtartalommal rendelkezik. Meg kell jegyezni, hogy e piacon az MVM-et a tulajdonos veszteségessé is teheti (további lakossági ármérséklés érdekében) az állami

vagyon terhére. Így azonban az „állami támogatás” 80%-a a lakosság 50%-nyi (rá nem szoruló) részéhez jutna.

- A versenypiacon történő beavatkozásra az MVM-nek az aukción volt lehetősége. Az MVM ezzel – a törvény keretein belül és tulajdonosi akaratnak megfelelően – úgy élt, hogy korlátozta a versenyben kialakuló árszintet. Az árversenyt a zsinór termék kategóriában 65 €/MWh árnál leállította, egyidejűleg az értékesített mennyiséget 15%-al megnövelte. Ennél alacsonyabb áron történő értékesítés az állami tulajdonos számára olyan bevételkiesést eredményezett volna, amelynek döntő része NEM a fogyasztói árat csökkentette, hanem a kereskedők hasznát növelte volna.
- A piacnyitást megelőzően 2006. közepétől a hatóságok és a szakértők rendszeresen elemezték a piacnyitás után várható folyamatokat, különös tekintettel a fogyasztói árak alakulására. Ennek során több szakértő (beleértve az MVM-et is) felhívta a figyelmet a külső piaci hatásokból és az árképzés módjának megváltozásából adódó jelentős áremelkedéssel járó ársokk veszélyére, javasolva a szükséges intézkedések kezdeményezését.
- Az egyetemes szolgáltatói piacon ténylegesen fennálló piaci dominancia és annak állami tulajdonosi ellenőrzése a fogyasztók számára egyértelműen kedvező, megőrzése lehetővé teszi a piaci folyamatokba történő állami beavatkozást, kizárja a forráshiányból adódó szélsőséges helyzetek kialakulását és védi a fogyasztókat.
- Az állam (tulajdonos) számára a jelenlegi szabályozási, társasági struktúra is egyértelműen kézben tarthatóvá teszi a piaci folyamatok szabályozását, ezzel garantálva a forráshiányos helyzet következményeinek politikai akaratnak megfelelő tompítását. Ugyanakkor a jelenlegi jogrend is kizárja a dominanciával való visszaélést, bármely jogsértés szankciókkal járhat. Amennyiben a tulajdonos további fogyasztóknál is mérsékelni kívánja a versenypiac átmeneti negatív hatásait, erre megfelelő előkészítést követően a jelenlegi jogrendben is lehetősége van, a tulajdonosi beavatkozásokat a jogrend nem korlátozza.
- Az integrált nemzeti társaságcsoporthoz a magyar Parlament politikai egyetértéssel hozta létre. A tulajdonos által ennek megfelelően elfogadott stratégia versenyképes stratégiai holding megteremtését írta elő, amely a hazai villamosenergia-piac domináns, integráltan működő résztvevője, Magyarország nemzeti villamos társaságcsoporthoz lesz, szerepet vállalva a régió villamos energetikájában is. Ennek megváltoztatása jelentős vagyonérték csökkenést eredményezne.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a villamosenergia-ipari liberalizáció indulásának gondjait az MVM – a tulajdonosi akaratnak megfelelően – mérsékelte és nem okozta. Azok komoly vizsgálatra váró külső (pl.: regionális forráshiány és árnövekedés, olaj-, gázár növekedés, stb.) és egyéb belső (pl. nyomott hatósági árak megszűnése, kötelező átvétel arányának, árának növekedése, széndioxid kvótahiány, stb.) tényezők hatására jöttek létre.

A domináns pozíció a Parlament döntésének és ennek megfelelően a tulajdonos által elfogadott stratégia végrehajtásának eredményeként az állami tulajdonos ellenőrzése alatt áll fenn, megléte kedvező, lehetővé teszi a tulajdonos számára a piaci folyamatok szabályozását, a politikai akaratnak megfelelő célok elérését.

2008. március 25.